

PART 16

PRODUCT SHARING AGREEMENTS

ÜRETİM PAYLAŞIM SÖZLEŞMELERİ

CEREN NAZ ÜNSAL
MELİH KARAMAN

PART 16

ABSTRACT | ÖZET

This article explains the purposes and specifications of Product Sharing Agreements and ultimately explains that the objective of Product Sharing Agreement is to create a consensus for the benefit of all stakeholders.

Bu çalışma ile birlikte Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin amaçları ve özellikleri açıklanarak nihayetinde Üretim Paylaşım Sözleşmeleri ile hedeflenenin tüm paydaşların yararına olmak üzere bir konsensüs oluşturduğu açıklanmıştır.

KEYWORDS | ANAHTAR KELİMELER

Product Sharing Agreement, Production Sharing Agreement, Production Sharing Agreements, Psa, Psc.

Product Sharing Agreement, Production Sharing Agreement, Production Sharing Contracts, Üretim Paylaşım Sözleşmeleri, Psa, Psc, Üps.

I. INTRODUCTION

Product Sharing Agreements provide unity of interest between the parties by eliminating the opposition of interests between the host state and the company that will perform the activities in the production and development of natural resources.

Product Sharing Agreements are one of the three main types of agreements for the exploration and production of oil and gas resources under foreign investment agreements. Foreign investment agreements consist of consensus and license agreements, Product Sharing Agreements and risk-service agreements. All of the three types of agreements may be related to partnership or joint-venture agreements¹. In another categorization, Product Sharing Agreements are a sub-type of upstream agreements which deal with the extraction of natural resources such as oil and natural gas from underground. "Upstream agreements are commonly referred to as petroleum exploration and production agreements (e.g., petroleum exploration and production agreements, E&P Agreements)"².

In developing countries, the desire to convert natural resources into income leads to a desire to see the oil industry succeed. The success of the oil industry requires co-

I. GİRİŞ

Product Sharing Agreement ("Üretim Paylaşım Sözleşmeleri"), doğal kaynakların üretimi ve gelişiminde ev sahibi devlet ve faaliyetleri gerçekleştirecek olan şirket bakımından çıkar karışıklığını ortadan kaldırarak taraflar arasında çıkar birliği sağlamaktadır.

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri, yabancı yatırım sözleşmeleri kapsamında petrol ve doğal gaz kaynaklarının araştırılması ve üretilmesi sektörüne ait olan üç ana sözleşme tipinden biridir. Yabancı yatırım sözleşmeleri; konsensüs ve lisans sözleşmeleri, Üretim Paylaşım Sözleşmeleri ve risk-hizmet sözleşmelerinden (risk-service contracts) oluşmaktadır. Tüm bu üç sözleşme tipi de ortaklık ya da ortak girişim (joint-venture) sözleşmeleriyle ilişkili olabilir¹. Üretim Paylaşım Sözleşmeleri bir başka sınıflandırmada ise petrol, doğal gaz gibi doğal kaynakların yer altından çıkarılması faaliyetlerini konu edinen *upstream* sözleşmelerinin alt türü niteliğindedir. "Upstream sözleşmeleri genelde petrol arama ve üretim sözleşmeleri (örneğin petroleum exploration and production contracts, E&P Contracts) olarak adlandırılmaktadır"².

Gelişmekte olan ülkelerde doğal kaynakları gelire dönüştürme arzusu özellikle petrol endüstrisini başarıya ulaştırma isteği ile sonuç-

operation with international oil companies in terms of both capital and technical expertise. In accordance with this purpose, an agreement should be reached in a way that benefits all counterparties. This agreement can be formed through different forms of agreements in compliance with the expectations and interests of the parties. Herein Product Sharing Agreements comes into prominence³.

There are generally three models which are available to the host state for the exploration and development of the oil industry. The first of them is the model of nationalization of industry, which has largely been in effect since 1970 in Iraq. In this model, the state assumes all responsibilities and takes all profits. Under this model, international oil companies work under a technical service agreement for a fixed fee for a limited period of time, and this model is used in the majority of the Gulf countries. In the second model, the concession model, the host state licenses a foreign company or a consortium of foreign companies to extract oil. After the oil is extracted, it becomes the property of the foreign company and the foreign oil company pays taxes and royalties to the host state as a result of its activities. The third and final model is the Product Sharing Agreements, which is the preferred model of our article. Product

lanmaktadır. Petrol endüstrisinin başarısı için uluslararası petrol şirketleri ile hem sermaye hem de teknik uzmanlık bakımından iş birliği yapmak gerekmektedir. Bu amaç ile birlikte tüm aktörlerin yararına olacak bir şekilde anlaşmaya varılmalıdır. Bu anlaşma, tarafların beklentileri ve çıkarları doğrultusunda farklı sözleşme biçimleri ile oluşturulabilmektedir. Bu noktada Üretim Paylaşım Sözleşmeleri ön plana çıkmaktadır³.

Petrol endüstrisinin araştırılması ve geliştirilmesi amacı ile ev sahibi devletin genel olarak izleyebileceği üç model söz konusudur. Bunlardan ilki Irak'ta 1970 yılından itibaren büyük ölçüde geçerli olan endüstrinin kamulaştırılması modelidir. Bu modelde devlet tüm sorumlulukları üstlenir ve tüm kârı alır. Uluslararası petrol şirketleri bu model kapsamında sınırlı bir süre için sabit bir ücret karşılığında teknik servis hizmet sözleşmesi kapsamında çalışmakta olup bahse konu bu model körfez ülkelerinin çoğunluğunda kullanılmaktadır. İkinci model olan imtiyaz modelinde ise ev sahibi devlet yabancı bir şirkete veya yabancı şirketlerden oluşan bir konsorsiyuma petrol çıkarma lisansı vermektedir. Petrol, çıkarıldıktan sonra yabancı şirketin malı haline gelir ve neticede yabancı petrol şirketi ev sahibi devlete faaliyetleri sonucunda vergi ve telif ücreti öder. Üçüncü ve nihai model ise çalışmamızı oluşturan ve sıklıkla tercih edilen model olan

DİPNOT

¹ Kyla Tienhaara, "Foreign Investment Agreements in the Oil & Gas Sector: A Survey of Environmentally Relevant Clauses", Sustainable Development Law & Policy, Vol.11, No. 3, 2011, p. 16.

² Sema Taşveren, Uluslararası Doğal Gaz Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu ile Çözümünde Esasa Uygulanacak Hukuk, Oniki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2022, p. 9.

³ Hassan Shafiqul/ Amuda Yusuff Jelili, "Contract structure of production sharing agreement by international oil company in exploration of petroleum resources in developing countries", International Journal of Energy Economics and Policy, Vol. 13 No 3, 2023, s. 3.

FOOTNOTE

¹ Kyla Tienhaara, "Foreign Investment Agreements in the Oil & Gas Sector: A Survey of Environmentally Relevant Clauses", Sustainable Development Law & Policy, Vol.11, No. 3, 2011, p. 16.

² Sema Taşveren, Uluslararası Doğal Gaz Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu ile Çözümünde Esasa Uygulanacak Hukuk, Oniki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2022, p. 9.

³ Hassan Shafiqul/ Amuda Yusuff Jelili, "Agreement structure of production sharing agreement by international oil company in exploration of petroleum resources in developing countries", International Journal of Energy Economics and Policy, Vol. 13 No 3, 2023, p. 3.

PART 16

Sharing Agreements are more complex than the other models, which will be explained in detail below⁴.

Production Sharing Contracts are a type of private law agreement that are frequently signed by the governments of nations that possess oil and businesses that possess the necessary capital and technical resources to extract the oil. Under these agreements, one party makes a commitment and pays the other's costs in the event that any revenue is made from the transaction. The remaining funds are then divided between the parties. One party to Product Sharing Agreements is the national oil companies, sometimes the government itself and sometimes an extension of the government, and the other party is the companies that will provide the technical equipment and facilities required for the extraction of the oil and have the capital required to do likewise. Through Product Sharing Agreements, governments have the option to occupy different positions in oil production and development⁵.

Product Sharing Agreements remain the dominant form of agreement for the exploration and development of petroleum resources in developing countries. In this form of agreement, the state remains the primary owner of the oil resources, but interacts with the international oil company, which provides both financial and technical expertise in the development and exploration process⁶.

FOOTNOTE

⁴ Greg Muttitt, "Production sharing agreements: oil privatization by another name?", General Union of Oil Employees' conference on privatization Basrah Iraq, PLATFORM www.carbonweb.org , 2005, p. 5.

⁵ Kirsten Bindemann, "Production-Sharing Agreements: An Economic Analysis", Oxford Institute for Energy Studies, Series WPM 25, 1999, p. 1.

⁶ Shafiqul/ Jelili, p. 4.

⁷ Wigwe Chizindu, "Joint Venture and Production Sharing Agreements in Less Developed Countries - A Critical Analysis", University of Wolverhampton PhD Thesis, 2019, p. 171.

⁸ "All-natural wealth on the land and in water is under the jurisdiction of the state and should be used for the benefit and the welfare of the people."

⁹ Wigwe Chizindu, p. 173.

¹⁰ Bindemann, Production-Sharing Agreements: An Economic Analysis, Oxford Institute for Energy Studies, Series WPM 25, 1999, p. 1.

Üretim Paylaşım Sözleşmeleridir. Üretim Paylaşım Sözleşmeleri diğer modellere nazaran aşağıda detaylıca anlatılacağı üzere daha kompleks bir içeriğe sahiptir⁴.

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri, yaygın olarak petrol sahibi ülkelerin hükümetleri ile petrolü çıkaracak teknik donanım ve sermaye yeterliliğine sahip şirketler arasında imzalanan ve taraflardan birinin belirli bir taahhüt üstlenerek bu işlem neticesinde herhangi bir gelir elde edilmesi halinde yapmış olduğu masraflı elde edilmiş olan gelirin belirli bir oranda geri alınması yolu ile tahsil eden ve bakiyenin taraflar arasında paylaşılması esasına dayanan bir özel hukuk sözleşmesidir. Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin bir tarafını bazen hükümetin kendisi kimi zaman da hükümetin bir uzantısı olan milli petrol şirketleri oluştururken karşı tarafını ise petrolün çıkarılması için gereken teknik donanım ve ekipmanı sağlayacak olan ve bunun için sermaye yeterliliği bulunan şirketler oluşturur. Üretim Paylaşım Sözleşmeleri sayesinde hükümetler petrol üretiminin ve gelişiminin farklı pozisyonlarında yer edinebilme opsiyonuna sahip olmaktadır⁵.

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri gelişmekte olan ülkelerde petrol kaynaklarının araştırılması ve geliştirilmesi için en baskın sözleşme şekli olmaya devam etmektedir. Bu sözleşme şeklinde devlet petrol kaynaklarının halen asıl sahibi olmaya devam etmekteyken, geliştirme ve araştırma sürecinde kendisine hem finansal hem de teknik uzmanlık sağlayan uluslararası petrol şirketi ile etkileşim halindedir⁶.

II. THE HISTORICAL BACKGROUND OF PRODUCT SHARING AGREEMENTS

Product Sharing Agreements have their origins in the Napoleonic Era and the French legal philosophy that the ownership of minerals should belong to the state and not to individuals for the benefit of all citizens. This philosophy is stated in Article 33 of the Indonesian Constitution of 1945 as follows⁷:

*"All-natural wealth on the land and in water is under the jurisdiction of the state and should be used for the benefit and the welfare of the people"*⁸.

Historically, Product Sharing Agreements were first used in Indonesia in 1966. Independent Indonesia American Petroleum Company (IIAPC) signed an agreement with Indonesia in 1966. It is possible to suggest that this agreement was the first production sharing agreement in the oil industry in real terms. This agreement is very important as it is considered as a turning point in the development of Indonesia's and the world's oil agreements⁹. Considering the political conjuncture of Indonesia at the time, foreign-owned companies were the target of criticism due to rising nationalism, while Product Sharing Agreements were considered as a solution to the disadvantageous situation of not extracting the resources for both the state and international companies, as they enabled the state to retain ownership of the resources. Following Indonesia, Product Sharing Agreements have become globally widespread in all oil producing regions except Western Europe¹⁰.

III. THE RELEVANCE OF PRODUCT SHARING AGREEMENTS

A. The Development of Natural Resources

The most specific characteristic of the natural minerals sector is the location of the mines where the activities such as exploration, development and production subject to the agreement will be performed. Nonetheless, initiatives in this sector are inher-

II. ÜRETİM PAYLAŞIM SÖZLEŞMELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin kökleri Napolyon Dönemi'ne ve madenlerin mülkiyetinin tüm vatandaşların yararına bireyler tarafından değil devlete ait olmasını esas alan Fransız hukuk anlayışına dayanmaktadır. Bu felsefe 1945 tarihli Endonezya Anayasası'nın 33. maddesinde şu şekilde yer almaktadır⁷:

*"Karadaki ve sudaki tüm doğal zenginlikler devletin yetkisi altındadır ve halkın yararı ve refahı için kullanılmalıdır"*⁸.

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri tarihsel olarak incelendiğinde ilk olarak 1966 yılında Endonezya'da kullanılmaya başlanmıştır. Independent Indonesia American Petroleum Company (IIAPC), Endonezya ile 1966 yılında bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmanın gerçek anlamda petrol endüstrisindeki ilk üretim paylaşım sözleşmesi olduğunu ileri sürmek mümkündür. Bu sözleşme Endonezya'nın ve dünya petrol anlaşmalarının gelişiminde bir dönüm noktası olarak kabul edildiği için oldukça önemlidir⁹. Endonezya'nın o dönemdeki politik konjonktürü dikkate alındığında yükselen milliyetçilik ile birlikte yabancı sermayeli şirketler eleştirilerin hedefi olurken Üretim Paylaşım Sözleşmeleri hem devlet hem de uluslararası şirketler için dezavantajlı olan kaynakların çıkarılmaması durumuna karşın, devletlerin kaynakların mülkiyetini halen elinde tutmasını sağlayabilmesi sayesinde bir çözüm olarak değerlendirilmiştir. Endonezya'nın ardından Batı Avrupa hariç olmak üzere tüm petrol üretim bölgelerinde Üretim Paylaşım Sözleşmeleri küresel olarak yaygınlaşmaya başlamıştır¹⁰.

III. ÜRETİM PAYLAŞIM SÖZLEŞMELERİNİN ÖNEMİ

A. Doğal Madenlerin Gelişimi

Doğal madenler sektörünün en spesifik özelliği sözleşmeye konu arama, geliştirme ve üretim gibi faaliyetlerin gerçekleştirileceği yerin madenlerin konumlandığı yer olmasıdır. Bununla beraber bu sektördeki girişimler kendi içinde, dünya piyasasında-

DİPNOT

⁴ Greg Muttitt, "Production sharing agreements: oil privatization by another name?", General Union of Oil Employees' conference on privatization Basrah Iraq, PLATFORM www.carbonweb.org , 2005, s. 5.

⁵ Kirsten Bindemann, "Production-Sharing Agreements: An Economic Analysis", Oxford Institute for Energy Studies, Series WPM 25, 1999, s. 1.

⁶ Shafiqul/ Jelili, s. 4.

⁷ Veronica Wigwe Chizindu, "Joint Venture And Production Sharing Contracts In Less Developed Countries - A Critical Analysis", University of Wolverhampton PhD Thesis, 2019, s. 171.

⁸ "All-natural wealth on the land and in water is under the jurisdiction of the state and should be used for the benefit and the welfare of the people".

⁹ Wigwe Chizindu, s. 173.

¹⁰ Bindemann, Production-Sharing Agreements: An Economic Analysis, Oxford Institute for Energy Studies, Series WPM 25, 1999, s. 1.

PART 16

ently high risk due to the unpredictability of mineral prices in the world market, the unpredictability of costs and the variability of the political conjuncture affecting related activities. Due to these risks, it is usually not possible for local companies to make these investments, especially in developing countries. The development of natural minerals is usually subject to a long-term program and often forms part of the overall economic program for the host state¹¹. In order to serve this purpose, the host state benefits from the technical and capital competence of foreign oil companies under Product Sharing Agreements.

B. The Development Rights of Natural Resources and Ownership

There are two methods for negotiating Product Sharing Agreements: bilateral negotiations and competitive bidding. When an agreement is negotiated bilaterally, usually a multinational company applies to the government of the host state for a royalty for the development, exploration and export of a mineral deposit. Conventionally, the agreement is established by the company paying a royalty to the government¹².

Frequently, agreement negotiations take place between a national company and an international company rather than between the international company and the government. The national company usually has negotiating power either because of legislation and regulations or because it controls natural resource reserves. Three reasons can be given as to why a national company replaces the government in agreement negotiations with a foreign contractor. The first reason is that the national company has more and better information about natural resources, which is one of the reasons why the national company is involved in agreement negotiations. The second is that a national company is less politically motivated than the government. Finally, the involvement of the national company in cooperation with the foreign company in controlling the process of exploration and development of natural resources will contribute to the development of national expertise¹³.

ki maden fiyatlarının bilinmezliği, maliyetlerin öngörülemezliği ve siyasi konjonktürün değişkenliğinin ilgili faaliyetleri etkilemesi gibi sebeplerle yüksek riskleri barındırır. Bu riskleri barındırması sebebiyle özellikle gelişmekte olan ülkelerde bahsi geçen yatırımların yerel şirketler tarafından yapılması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Doğal madenlerin gelişimi genellikle uzun vadeli bir programa bağlıdır ve çoğu zaman ev sahibi devlet bakımından genel ekonomik programın bir parçasını oluşturur¹¹. Ev sahibi devlet bu amacına hizmet edecek şekilde yabancı petrol şirketlerinin teknik uzmanlık ve sermaye yeterliliğinden Üretim Paylaşım Sözleşmeleri çerçevesinde fayda sağlamaktadır.

B. Doğal Madenleri Geliştirme Hakları ve Mülkiyet

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri görüşmeleri için ikili görüşmeler ve açık artırma yoluyla ihale olmak üzere iki yöntem mevcuttur. Sözleşme ikili görüşmeler yolu ile müzakere edildiğinde genellikle çok uluslu bir şirket, bir maden yatağının geliştirilmesi, araştırılması ve ihracatı için imtiyaz elde etmek amacıyla ev sahibi ülkenin hükümetine başvurmaktadır. Geleneksel olarak sözleşme, şirketin hükümete bir telif hakkı ödemesi ile kurulmuş olmaktadır¹².

Sıklıkla sözleşme görüşmeleri uluslararası şirket ile hükümet arasında gerçekleşmek yerine ulusal bir şirket ile uluslararası şirket arasında gerçekleşmektedir. Ulusal şirket genellikle ya mevzuat ve yasal düzenlemeler gereği ya da doğal kaynak rezervlerini kontrol ettiği için müzakere etme gücüne sahip olmaktadır. Yabancı yüklenici ile sözleşme müzakerelerinde hükümetin yerini neden bir ulusal şirketin aldığı hususunda üç sebep değerlendirilebilecektir. Ulusal şirketin doğal kaynaklar hakkında daha fazla ve daha iyi bilgiye sahip olması ulusal şirketin sözleşme müzakeresinde yer almasının nedenlerinden ilkidir. İkincisi ise ulusal bir şirketin hükümete nazaran daha az politik motivasyonla hareket edeceği hususudur. Son olarak ulusal şirketin doğal kaynakların keşfi ve geliştirilmesi süreci kontrolünde yabancı şirket ile iş birliği içerisinde yer alması, ulusal olarak uzmanlığın geliştirilmesine katkı sağlayacaktır¹³.

IV. THE CHARACTERISTICS OF PRODUCT SHARING AGREEMENTS

Product Sharing Agreements, which replace concession agreements, a type of administrative agreement generally concluded by the administration with a private person, are a type of agreement in which the power over natural resources has been transferred from oil-producing international companies to states. While the state retains the property rights over natural resources, Product Sharing Agreements authorize international oil companies to carry out exploration and production activities on natural resources. Hence, the host state or national oil company has the authority to exercise administrative control over the international oil company. In contrast to other risk agreements, it gives the host state the opportunity to enforce its policy on natural resources while at the same time creating the potential for the international oil exploration company to profit. For all stakeholders of Product Sharing Agreements, it can be said that a win-win relationship is created between them.

Product Sharing Agreements, which are a type of upstream agreements mentioned in the introduction of this article, are investment agreements due to their characteristics such as being long-term and allowing profit-income sharing in different ways, rather than being commercial agreements.

Frequently, contract negotiations take place between a national company and an international company, rather than between the international company and the government. The national company usually has negotiating power either because of legislation and regulations or because it controls natural resource reserves. There are three reasons why a national company might replace the government in agreement negotiations with a foreign contractor. The first is that the national company has more and better information about natural resources. Second, a national company is less politically motivated than the government. Finally, the national company's cooperation with the foreign company in controlling the process of exploration and development of natural resources will contribute to the development of national expertise¹⁴.

IV. ÜRETİM PAYLAŞIM SÖZLEŞMELERİNİN ÖZELLİKLERİ

İdarenin genel olarak özel bir kişi ile akdettiği idari sözleşme türü olan imtiyaz sözleşmelerinin yerini alan Üretim Paylaşım Sözleşmeleri, doğal kaynaklar üzerindeki gücün petrol üreten uluslararası şirketlerden devletlere doğru kaydığı bir sözleşme türüdür. Bu sözleşme ile doğal kaynaklar üzerindeki mülkiyet hakkı devlette kalırken Üretim Paylaşım Sözleşmeleri ile doğal kaynaklar üzerindeki arama ve üretim faaliyetlerini uluslararası petrol şirketlerine yapma iznini vermektedir. Bu sayede ev sahibi devletin veya milli petrol şirketinin uluslararası petrol şirketi üzerinde idari denetim yapma yetkisi bulunmaktadır. Diğer risk sözleşmelerinin aksine ev sahibi devlete doğal kaynaklar üzerindeki politikasını uygulama fırsatı verirken aynı zamanda uluslararası petrol arama şirketine de kâr etme potansiyeli yaratmaktadır. Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin tüm paydaşları için aralarında bir kazan-kazan (*win-win*) ilişkisinin oluştuğundan bahsedilebilecektir.

Çalışmamızın giriş kısmında bahsedilen *upstream* sözleşmelerinin bir türü niteliğinde olan Üretim Paylaşım Sözleşmeleri, ticari sözleşme olma niteliğinden daha çok uzun vadeli olması, kâr-gelir paylaşımına farklı şekillerde olanak vermesi gibi özellikleri sebebiyle yatırım sözleşmesi niteliğini taşımaktadır.

Sıklıkla sözleşme görüşmeleri uluslararası şirket ile hükümet arasında gerçekleşmek yerine ulusal bir şirket ile uluslararası şirket arasında gerçekleşmektedir. Ulusal şirket genellikle ya mevzuat ve yasal düzenlemeler gereği ya da doğal kaynak rezervlerini kontrol ettiği için müzakere etme gücüne sahip olmaktadır. Yabancı yüklenici ile sözleşme müzakerelerinde hükümetin yerini neden bir ulusal şirketin aldığı hususunda üç sebepten bahsedilebilecektir. Bunlardan ilki ulusal şirketin doğal kaynaklar hakkında daha fazla ve daha iyi bilgiye sahip olmasıdır. İkincisi ise ulusal bir şirketin hükümete nazaran daha az politik motivasyonla hareket edecek olmasıdır. Son olarak ulusal şirketin doğal kaynakların keşfi ve geliştirilmesi süreci kontrolünde yabancı şirket ile iş birliği içerisinde yer alması, ulusal olarak uzmanlığın geliştirilmesine katkı sağlayacaktır¹⁴.

FOOTNOTE

¹¹ Bindemann, p. 5.

¹² Bindemann, p. 7.

¹³ Bindemann, p. 5-6.

¹⁴ Bindemann, p. 5-6.

DİPNOT

¹¹ Bindemann, s. 5.

¹² Bindemann, s. 7.

¹³ Bindemann, s. 5-6.

¹⁴ Bindemann, s. 5-6.

PART 16

Product Sharing Agreements differ from other types of agreements by their nature. The first aspect that distinguishes Product Sharing Agreements from other types of agreements is that the host state owns all the equipment and hardware, and the second aspect is that the international oil company assumes all the risk. However, this basic structure varies according to the configuration of the contracting parties. For instance, under the Indonesian Product Sharing Agreement, the host state is responsible for all exploration and production costs once the oil and gas field are discovered to be sufficient for commercial purposes. In the case of Peru, the risk burden in the exploration and production process was assumed by the international oil company in exchange for a significant amount of oil revenue compared to the terms of the agreement in Indonesia. These companies included Chevron Pacific Indonesia, Pertamina EP, CNOOC, ExxonMobil Cepu Limited and Pertamina Hulu Mahakam¹⁵.

In addition to these features, the financial features of Product Sharing Agreements require international oil companies to pay royalties to host states on total production. Following the payment of royalties, the international oil company is entitled to receive a predetermined amount of profit oil to cover its expenses. The remaining production is shared between the host state and the international oil company on a certain ratio. At the end of the process, the international oil company may be obliged to pay royalties on the oil profits¹⁶.

Product Sharing Agreements are prepared and used as model agreements in developing countries that do not have the necessary capital adequacy and technical equipment to produce natural resources, or in countries trying to rise to this category. Examples include oil producing host countries such as Qatar, Azerbaijan and Nigeria¹⁷.

A. Negotiations of Product Sharing Agreements

When drafting Product Sharing Agreements, the host state must first decide which parameters should be included in the agreement. It then needs to decide which of these parameters will remain fixed and which will be open to tender or negotiation. These decisions are often made at a time when the host state has

Niteliği gereği Üretim Paylaşım Sözleşmeleri diğer sözleşme türlerinden ayrılmaktadır. Üretim Paylaşım Sözleşmelerini diğer sözleşme türlerinden ayıran ilk unsur ev sahibi devletin tüm ekipman ve donanımın sahibi olması olup ikinci unsur ise uluslararası petrol şirketinin tüm riski üstlenmesidir. Ancak bu temel yapı sözleşme taraflarının yapılandırmasına göre değişiklik göstermektedir. Örnek olarak Endonezya’da akdedilen Üretim Paylaşım Sözleşmesi kapsamında, petrol ve gaz sahasının ticari amaçlar için yeterli olduğu keşfedildiğinde ev sahibi devlet tüm arama ve üretim masraflarından sorumlu tutulmuştur. Peru örneğinde ise arama ve üretim sürecindeki risk yükü, Endonezya’daki sözleşme şartları ile karşılaştırıldığında önemli bir miktar petrol geliri karşılığında uluslararası petrol şirketi tarafından üstlenilmiştir. Bu şirketlerden bazıları Chevron Pacific Indonesia, Pertamina EP, CNOOC, ExxonMobil Cepu Limited ve Pertamina Hulu Mahakam’dır¹⁵.

Bu özelliklerin yanı sıra Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin finansal özellikleri gereği uluslararası petrol şirketleri ev sahibi devletlere toplam üretim üzerinden telif ücreti ödemekle yükümlüdür. Telif ücretinin ödenmesinin akabinde uluslararası petrol şirketi maliyetini geri kazanabilmek adına önceden belirlenmiş bir miktar kâr petrolü (*profit oil*) almaya hak kazanmaktadır. Geriye kalan üretim miktarı ise ev sahibi devlet ve uluslararası petrol şirketi arasında belli bir oran üzerinde paylaşılmaktadır. Sürecin sonunda ise uluslararası petrol şirketi petrol kârından elde ettiği gelir üzerinden kâr ödemekle yükümlü olabilmektedir¹⁶.

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri doğal kaynakları üretebilmek adına gerekli sermaye yeterliliği ve teknik donanıma sahip olmayan gelişmekte olan veya bu kategoriye yükselmeye çalışan ülkelerde model sözleşmeler olarak hazırlanıp kullanılmaktadır. Bu ülkelere Katar, Azerbaycan, Nijerya gibi petrol üretiminin yapıldığı ev sahibi ülkeler örnek olarak verilebilecektir¹⁷.

A. Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin Müzakere Süreci

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri tasarlanırken ev sahibi devletin öncelikle hangi parametrelerin sözleşmeye dahil edilmesi gerektiğine karar vermesi gerekmektedir. Daha sonra bu parametrelerden hangisinin sabit kalacağına ve hangilerinin ihaleye veya müzakereye açılacağına karar verilmesi gerekmektedir. Bu

limited information about the potential size of oil deposits, extraction costs and oil or gas prices at the time of extraction. In addition, in seeking to maximize its share of production, the state must make offers to foreign oil companies that are attractive enough for them to bear the risks of production¹⁸.

B. Key Articles of Product Sharing Agreements

Product Sharing Agreements are separated from other types of agreements due to the nature of the agreement, and due to this feature, it is important to include the provisions required by the nature of the agreement in the agreement. Due to the opposing interests between the parties, it is necessary to include provisions aimed at balancing the opposing interests in its content, and these features should be taken into consideration when drafting Product Sharing Agreements.

1. Counterparties of Product Sharing Agreements

As mentioned in the introduction of this study, the parties to the Product Sharing Agreements are, on one hand, the government or a national company that is an extension of the government and has obtained a license from the state through legislation and legal provisions, and on the other hand, an international company.

2. State Warranty

Through Product Sharing Agreements, states guarantee that foreign companies investing and taking on significant risks will not face legal obstacles to their authorized exploration, development, and production activities. This gives the companies a “monopoly” right over other companies and prevents them from suing to stop the activities from happening.

3. The Rights of State

Host states receive a share of profits from the production, as one of the purposes for entering into Product Sharing Agreements. “The state may also request additional services from the oil company, such as the marketing of the product, the cost of which must be agreed in the agreement”¹⁹.

kararlar genellikle ev sahibi devletin petrol yataklarının potansiyel büyüklüğü, çıkarma maliyetleri ve çıkarma sırasındaki petrol veya gaz fiyatları hakkında sınırlı bilgiye sahip olduğu bir dönemde alınmaktadır. Bunlara ek olarak devlet, üretimdeki payını en üst düzeye çıkarmaya çalışırken yabancı petrol şirketlerine üretim risklerini üstlenebilecekleri kadar cazip teklifler sunmalıdır¹⁸.

B. Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin Temel Hükümleri

Üretim Paylaşım Sözleşmeleri, sözleşmenin doğası gereği diğer sözleşme türlerinden ayrılmakta olup bu özelliği nedeni ile hazırlanırken sözleşmenin niteliğinin gerektirdiği hükümlerin sözleşmede bulundurulması önem arz etmektedir. Taraflar arasında bulunan çıkar karşılığı sebebiyle içeriğinde çıkar karşılığını dengelemeye yönelik hükümler barındırması gerekip Üretim Paylaşım Sözleşmeleri hazırlanırken bu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

1. Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin Tarafları

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin tarafları çalışmamızın giriş bölümünde de bahsedildiği üzere bir tarafta hükümet veya hükümetin bir uzantısı niteliğinde olup devletten bu konuda mevzuat ve yasal hükümler ile lisans almış olan milli bir şirket diğer tarafta ise uluslararası bir şirket bulunmaktadır.

2. Devlet Garantisi

Devletler Üretim Paylaşım Sözleşmeleri ile yatırım yapan ve yüksek riskleri üstlenen uluslararası şirketlere kendilerine yetki tanıyan arama, geliştirme, üretme faaliyetleri için bir “tekel” hakkı tanıyıp faaliyetlerin gerçekleşmesini önleyecek bir dava ile karşılaşılmayacaklarına dair teminat vermektedir.

3. Devletin Hakları

Ev sahibi devletler Üretim Paylaşım Sözleşmelerini akdetme amaçlarından biri olarak üretimden kâr payı almaktadırlar. “Devlet, ayrıca petrol şirketinden ürünün pazarlanması gibi ilave bazı hizmetler de talep edebilir ki bunun bedelinin de sözleşmede kararlaştırılması gerekmektedir”¹⁹.

FOOTNOTE

¹⁵ Shafiqul/ Jelili, p. 9.

¹⁶ Shafiqul/ Jelili, p. 4.

¹⁷ Taşveren, p. 27.

¹⁸ Majd Olleik/ Hans Auer/ Rawad Nasr, “A petroleum upstream production sharing agreement with investments in renewable energy: The case of Lebanon, Energy Policy”, Volume 154, 112325, 2021.

¹⁹ Taşveren, p. 29.

DİPNOT

¹⁵ Shafiqul/ Jelili, s. 9.

¹⁶ Shafiqul/ Jelili, s. 4.

¹⁷ Taşveren, s. 27.

¹⁸ Majd Olleik/ Hans Auer/ Rawad Nasr, “A petroleum upstream production sharing contract with investments in renewable energy: The case of Lebanon, Energy Policy”, Volume 154, 112325, 2021.

¹⁹ Taşveren, s. 29.

PART 16

4. Duration of Agreement

Product Sharing Agreements, which are often concluded as a long-term investment agreement due to the nature of the business, might sometimes carry a short-term renewal clause that comes into effect after a successful discovery of the mine. If the reserves are commercially profitable and successful, the agreements can be extended²⁰.

5. Cost Recovery and Profitability

The main provisions at the essence of Product Sharing Agreements are cost recovery and profitability. It is important for both parties that the cost items are written in a comprehensive manner. After the output of the cost items, the remaining part determines the profitability of the oil. With this provision, the parties define production, profit and revenue shares. The determination of production shares can be direct or indirect in favor of the state, or it can be in a way to increase the share of the host state through the tax rates that the state will regulate depending on the level of production²¹.

6. Royalty

In Product Sharing Agreements, a *royalty* is paid by the investment company to the host state. This fee is charged over gross revenue in certain periods. The investor production company pays this fee to the host state at varying rates depending on the project and production volume²².

4. Sözleşmenin Süresi

Çoğunlukla işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle uzun süreli bir yatırım sözleşmesi olarak akdedilen Üretim Paylaşım Sözleşmeleri kimi zaman ise kısa süreli madenin başarılı bir keşfinden sonra yürürlüğe girecek yenileme hükmünü taşıyabilmektedir. Rezervlerin ticari olarak kârlı ve başarılı olması halinde sözleşmelerin süresinin uzatılması söz konusu olmaktadır²⁰.

5. Maliyetin Karşılanması ve Kârlılık

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin özünü oluşturan esas hüküm maliyetlerin karşılanması ve kârlılıktır. Maliyete ilişkin kalemlerin oldukça kapsamlı yazılması her iki taraf için de önem arz etmektedir. Maliyet kalemlerinin çıktısından sonra kalan kısım ise petrolün kârlılığını belirlemektedir. Taraflar bu hüküm ile üretim, kâr ve gelir paylarını tanımlamaktadır. Üretim paylarının belirlenmesi doğrudan olabileceği gibi devlet lehine olacak şekilde dolaylı olarak da devletin üretim seviyesine bağlı olarak düzenleyeceği vergi oranları ile de ev sahibi devletin payının artmasını sağlayacak şekilde olabilmektedir²¹.

6. İmtiyaz Bedeli (Royalty)

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinde imtiyaz bedeli (*royalty*) olarak isimlendirilen yatırım şirketinin ev sahibi devlete ödediği bir bedel söz konusudur. Bu bedel belli periyotlarla brüt gelir üzerinden alınmaktadır. Yatırımcı üretim şirketi, bu bedeli projeye ve üretim hacmine bağlı olarak değişen oranlar ile ev sahibi devlete ödemektedir²².

Although the royalty can be determined in oil or cash, it can also be adjusted according to the average daily production. This rate varies between 6% and 15%. Prior to the commencement of production sharing, the contracting parties are allowed to cover the costs of exploration, development and operation of the oil field through a predetermined proportion of production called cost oil. Most Product Sharing Agreements have a cost oil cap of 60% and allow costs not covered in a given period to be carried forward and covered in the following period²³.

7. Profit Oil

Profit oil is the allocation of the remaining production between the foreign investors and the host after subtracting the concession fee and the investor company's cost oil²⁴. The foreign oil company's share of the profit oil is usually taxable. Researchers focus on how to balance geopotential with the cost of doing business and fiscal conditions. In assessing fiscal conditions, the focus is on the sharing of profits between the host state and the foreign oil company. Geopotential, costs, infrastructure and other key factors are factored into the foreign oil company's earnings. In most countries, the distribution of profit oil ranges from 15% to 55% for the foreign oil company²⁵.

8. Ownership

Product Sharing Agreements' implications for natural resources make them acceptable for developing countries. Under Product Sharing Agreements, the state may retain ownership of reserves and the facilities and factories built by foreign companies. The agreement stipulates that ownership of the agreed production share passes to the oil company at a certain point. The state, on the other hand, has the option to retain ownership of certain assets and equipment²⁶.

9. Tax Exemptions

In the taxation clause to be included in the Product Sharing Agreements, exemptions or exceptions from certain taxes are provided to the foreign investor through regulations made by the state in favor of the foreign oil

İmtiyaz bedeli (*royalty*) petrol ya da nakit olarak belirlenebilmekte ise de ortalama günlük üretime göre de ayarlanabilmektedir. Bu oranın %6 ile %15 arasında değiştiği görülmektedir. Üretim paylaşımının başlamasından önce sözleşme taraflarının maliyet petrolü (*cost oil*) olarak isimlendirilen üretimin önceden belirlenmiş bir oranı üzerinden arama, petrol sahasını geliştirme ve işletme masraflarını karşılama izin verilmektedir. Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin birçoğunda %60 gibi bir maliyet petrolü üst sınırı vardır ve belirli bir dönemde karşılanamayan maliyetlerin taşınıp bir sonraki dönemde karşılanmasına izin verilmektedir²³.

7. Kâr Petrolü (Profit Oil)

Kâr petrolü (*profit oil*) ise imtiyaz bedeli ve yatırımcı şirketin maliyet petrolü çıktıktan sonra kalan üretimin yabancı yatırımcılar ve ev sahibi arasında paylaşılmasıdır²⁴. Yabancı petrol şirketinin kâr petrolünden aldığı oran genellikle vergiye tabi olmaktadır. Araştırmacılar jeopotansiyelin, iş yapma maliyeti ve mali koşullar ile nasıl dengeleneceğine odaklanmaktadır. Mali koşulların değerlendirilmesinde odak noktası ev sahibi devlet ile yabancı petrol şirketi arasında karın paylaşımıdır. Jeopotansiyel, maliyetler, altyapı ve diğer kilit faktörler yabancı petrol şirketinin yabancı petrol şirketinin kazancında hesap edilmektedir. Çoğu ülkede kâr petrolünün dağılımı yabancı petrol şirketi için %15'ten %55'e kadar değişmektedir²⁵.

8. Mülkiyet

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin doğal kaynaklar üzerindeki göndermeleri bu sözleşmeyi geliştirmekte olan ülkeler bakımından kabul edilebilir kılmaktadır. Üretim Paylaşım Sözleşmeleri kapsamında rezervler ve yabancı şirketler tarafından inşa edilen tesisler ve fabrikaların mülkiyeti devlette kalabilmektedir. Sözleşmede kararlaştırılan üretim payına ilişkin mülkiyetin belli bir noktada petrol şirketine geçmesi düzenlenmektedir. Devlet ise bazı varlık ve ekipmanların mülkiyetinin kendisinde kalmasını isteyebilme imkanına sahip kılınmaktadır²⁶.

9. Vergi Muafiyetleri

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinde yer verilecek olan vergilendirme maddesinde devlet tarafından yabancı petrol şirketi lehine vergi yasalarıyla ilgili olarak yapılan düzenlemeler ile yabancı yatırımcıya belirli vergilerden mu-

DİPNOT

20 Taşveren, s. 29.

21 Taşveren, s. 30.

22 Central Bank of Russia, "Production Sharing Agreements", Twenty-Fourth Meeting of the IMF Committee on Balance of Payments Statistics, 2011, s. 3-4.

23 Taşveren, s. 31.

24 Shamaran Petroleum, "How Oil Production Sharing Contracts Work", <https://shamaranpetroleum.com/operations/how-oil-production-sharing-contracts-work/> (Erişim tarihi, 09.01.2024).

25 Daniel Johnston, International Petroleum Fiscal Systems And Production Sharing Contracts, PennWell Publishing Company, First Edition, 1994, s. 63.

26 Bindemann, s. 85.

FOOTNOTE

20 Taşveren, p. 29.

21 Taşveren, p. 30.

22 Central Bank of Russia, "Production Sharing Agreements", Twenty-Fourth Meeting of the IMF Committee on Balance of Payments Statistics, 2011, p. 3-4.

23 Taşveren, p. 31.

24 Shamaran Petroleum, "How Oil Production Sharing Agreements Work", <https://shamaranpetroleum.com/operations/how-oil-production-sharing-agreements-work/> (09.01.2024).

25 Daniel Johnston, International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Agreements, PennWell Publishing Company, First Edition, 1994, p. 63.

26 Bindemann, p. 85.

PART 16

company in relation to tax laws. The host state - assuming that these states are developing countries - provides tax exemptions to foreign investors for many years in order to encourage investment. It is sometimes possible to see that a contractual provision allows the foreign investor company to be exempt for the first five years. Nevertheless, if this exemption period includes the period of extraction and processing of the oil, for example, if we assume that this period lasts for three years, it can be said that there will be an exemption for only two years. For this reason, it is important that the exemption is granted after the commencement of production²⁷.

10. The Domestic Market Regulations

The host state may sometimes make demands on foreign companies in order to meet the demands of the domestic market and impose this demand through regulations on the domestic market. As with other contractual provisions, there are variables in this provision. It is possible to encounter different forms for the amount demanded and the fee to be paid²⁸. These arrangements usually include the condition that a certain percentage of the foreign oil company's oil profits will be sold to the host state. Usually, the host state can pay in local currency at a predetermined exchange rate for domestic crude oil²⁹.

11. Bonuses

The bonuses are for the host state. The premiums to be paid by the international oil company usually consist of signature and production bonuses, but sometimes also include exploration bonuses. Signature bonuses are one-off payments that are independent of economic success. These payments reduce the economic value of the project. On the other hand, production bonuses are recurring as production reaches certain levels, as agreed in the relevant clause of the agreement. The majority of Product Sharing Agreements recognize that the bonuses are tax deductible³⁰.

12. Stability Clause

Stabilization clauses in Product Sharing Agreements are a way for the parties to allocate the risks of a long-term investment. With a stabilization clause, the host state agrees

afiyet veya istisnalar sağlanmaktadır. Ev sahibi devlet -ki bu devletlerin gelişmekte olan ülkeler olduğunu varsayılırsa- yatırımı teşvik amacıyla yabancı yatırımcılara birçok yıl vergi muafiyeti sağlamaktadır. Kimi zaman bir sözleşme hükmü ile yabancı yatırımcı şirkete ilk beş yıl için muafiyet izni getirildiğini görmek mümkün olmaktadır. Ancak bu muafiyet süresi petrolün çıkarımı ve işlenmesi süresini de içerdiği taktirde örnek olarak bu sürenin üç yıl sürmesini varsaydığımızda sadece iki yıl için bir muafiyet söz konusu olacağı söylenebilecektir. Bu sebeple muafiyetin üretim başladıktan sonra verilmesi önem arz etmektedir²⁷.

10. Yerel Piyasa Düzenlemeleri

Ev sahibi devlet kimi zaman iç piyasaya yönelik olarak taleplerin karşılanması adına yabancı şirketlerden talepte bulunabilmekte olup bu talebini iç piyasaya yönelik regülasyonlar ile dayatır. Diğer sözleşme hükümlerinde olduğu gibi bu hükmün de değişkenleri söz konusudur. Talep edilen miktar ve ödenecek ücret için farklı şekillerde karşılaşılması mümkündür²⁸. Bu düzenlemeler genellikle yabancı petrol şirketinin petrol kârının belirli bir yüzdesinin ev sahibi devlete satılacağı şartının içerirler. Genelde ev sahibi devlet yerli ham petrol için önceden belirlenmiş döviz kuru oranı üzerinden yerel para birimi cinsinden ödeme yapabilmektedir²⁹.

11. Primler

Primler ev sahibi ülke için söz konusu olmaktadır. Uluslararası petrol şirketinin ödeyeceği primler genellikle imza ve üretim primlerinden oluşsa da kimi zaman keşif primlerini de içermektedir. İmza primleri bir defaya mahsus olmak üzere yapılan ödemelerdir. Bu ödemeler, projenin ekonomik değerinin azalmasına sebebiyet vermektedir. Diğer tarafta ise üretim primleri sözleşmenin ilgili maddesinde kararlaştırıldığı şeklinde üretim belirli seviyelere çıktıkça tekrarlanabilir olmaktadır. Çoğu Üretim Paylaşım Sözleşmesi primlerin vergiden düşürülebilir olduğunu kabul etmektedir³⁰.

12. İstikrar Kaydı

Üretim Paylaşım Sözleşmelerine eklenen istikrar kaydı, tarafların uzun vadeli bir yatırımın getireceği risklerin aralarında paylaşılması yollarından biridir. İstikrar kaydı ile ev sahibi

that its legislative and administrative powers will not have the effect of changing the agreed contractual terms to the detriment of the foreign oil company. Stabilization clauses limit the host state's legislative and administrative authority, which serves as the legislature within its own legal system, in an effort to safeguard the private company³¹.

The stabilization clause is inserted into the agreements to provide the oil company with certainty regarding the uncertainties that new legislation may bring. This clause includes provisions to ensure that the oil company is entitled to additional production to the extent necessary to maintain its economic position once the new laws come into force³².

13. Adaptation Clause

An adaptation/renegotiation clause, which can be used as an alternative to or in conjunction with a stabilization clause, can provide both parties with protection against difficulties that may arise if the conditions existing at the time of signing the agreement change. With the adaptation clause, the investor is obliged to negotiate with the foreign investor if the host state (or state-owned company) changes the terms of the agreement, rather than unilaterally changing them³³.

14. Force-Majeure

In the force majeure provisions of the Product Sharing Agreements, it is seen that special force majeure provisions are also included in addition to general force majeure provisions. In particular, it is seen that a force majeure clause is included in which the foreign oil company will be released from its obligations in the event that the activity is prevented by the host state. In practice, this situation is "limited to delays caused by inaction such as exceeding time limits arising from excessive bureaucracy in the host state"³⁴.

15. Termination of Agreement

Standard Product Sharing Agreements do not include a provision that the agreement can be terminated in the first years following the effective date. There are three situations in which the agreement can be terminated. These three situations are i) voluntary termination of the agreement by the contractor by giving written notice if the contractor con-

devlet yasama ve idari yetkilerinin, mutabık kalınan sözleşme koşullarını yabancı petrol şirketinin zararına olacak şekilde değiştirme etkisine sahip olmayacağını kabul eder. İstikrar hükümleri, kendi hukuk sisteminde yasa koyucu olan ev sahibi devletin yasama ve idari yetkileri kısıtlanarak özel şirketi korumayı amaçlamaktadır³¹.

Sözleşmelere eklenen istikrar kaydı ile birlikte petrol şirketine yeni mevzuatın getireceği belirsizliklere ilişkin güvence sağlanmaktadır. Bu kayıt, yeni yasaların yürürlüğe girmesi ile birlikte petrol şirketinin ekonomik pozisyonunu korumak için gerekli ölçüde ek üretim yapma hakkını elde etmesini sağlayacak hükümler içermektedir³².

13. Uyarılama Kaydı

İstikrar kaydı hükmüne alternatif olarak veya beraber kullanılacak olan uyarılama/ yenisinden müzakere maddesi her iki tarafa sözleşmenin imzalandığı tarihteki mevcut olan şartların değişmesi halinde ortaya çıkabilecek zorluklara karşı koruma sağlanabilmektedir. Uyarılama kaydı hükmü ile birlikte yatırımcıya, ev sahibi devlet (ya da devlet şirketi) herhangibir değişiklik olduğu taktirde anlaşmanın şartlarını tek taraflı olarak değiştirmek yerine yabancı yatırımcıyla müzakere etmekle yükümlüdür³³.

14. Mücbir Sebep

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin mücbir sebep hükümlerinde genel mücbir sebepler yanında özel mücbir sebep hükümlerine de yer verildiği görülmektedir. Özellikle ev sahibi devlet tarafından kaynaklanacak faaliyetin engellenmesi halinde yabancı petrol şirketinin yükümlülüklerinden kurtulacağı bir mücbir sebep hükmüne yer verildiği görülmektedir. Uygulamada bu durumun "ev sahibi devletteki aşırı bürokrasiden kaynaklanan zaman sınırlarının aşılması gibi eylemsizliklerin yol açtığı gecikmelerle sınırlı olmaktadır"³⁴.

15. Sözleşmenin Feshi

Standart Üretim Paylaşım Sözleşmelerinde yürürlük tarihinden itibaren ilk yıllarda sözleşmenin feshedilebileceğine ilişkin düzenleme yer almamaktadır. Sözleşmenin feshedebileceği üç durum söz konusudur. Bahse konu üç hal; i) yüklenicinin koşulların petrol operasyonunun devam etmesine izin vermediğini düşündüğü hallerde yazılı bildi-

FOOTNOTE

27 Bindemann, p. 16.

28 Bindemann, p. 16.

29 Johnston, p. 68.

30 Bindemann, p. 16.

31 Piero Bernardini, "Stabilization and adaptation in oil and gas investments", Journal of World Energy Law & Business, Vol. 1, No. 1, 2008, p. 100.

32 Taşveren, p. 33.

33 Benardini, p. 101-102.

34 Bindemann, p. 34.

DİPNOT

27 Bindemann, s. 16.

28 Bindemann, s. 16.

29 Johnston, s. 68.

30 Bindemann, s. 16.

31 Piero Bernardini, "Stabilization and adaptation in oil and gas investments", Journal of World Energy Law & Business, Vol. 1, No. 1, 2008, s. 100.

32 Taşveren, s. 33.

33 Benardini, s. 101-102.

34 Bindemann, s. 34.

PART 16

siders that conditions do not allow for the continuation of the oil operation, ii) failure to discover oil and the contractor does not find oil by the end of the extended period under the agreement or if the contractor does not choose to extend the agreement, the agreement is automatically terminated in its entirety, iii) in the event of a material breach of the agreement by one of the parties, the agreement may be terminated upon proof of such breach by arbitration or final court decision by conclusive evidence or upon written notice given by one of the parties prior to the period specified in the agreement³⁵.

16. Applicable Law and Solution of Disputes

In Product Sharing Agreements it is considered that the law of the host state is mostly determined as the applicable law. However, the possibility that the balance of power between international companies and the host state will change this situation is high, especially if the host country is classified as underdeveloped or developing. In these cases, whether the host state has an investor incentive objective usually plays an important role. Leaving the resolution of disputes to the state judiciary in countries where the rule of law is not fully ensured would mean an extra burden for the international company, especially in Product Sharing Agreements concluded on a long-term basis. For this reason, international companies try to guarantee the resolution of disputes within the scope of independent and impartial arbitration within the framework of internationally recognized rules.

V. CONCLUSION

The contribution of Product Sharing Agreements to the extraction, production and development of natural resources is gaining importance in the energy sector, as they resolve the conflict of interest of the contracting parties in the parallel equation of the host state and the foreign company, which is the counterparty to the agreement, and provide flexibility in determining the profit-revenue sharing.

The host state, which does not want to compromise its property rights over natural resources while also increasing the host state's income from the production and development of the natural resources it owns, and foreign companies acting with the ultimate

rimde bulunarak sözleşmeyi gönüllü olarak feshetmesi, ii) petrol keşfedilememesi ve yüklenicinin sözleşme kapsamında uzatılan sürenin sonuna kadar petrol bulamaması veya yüklenicinin sözleşmeyi uzatmayı tercih etmemesi halinde sözleşmenin otomatik olarak tümüyle feshedilmesi, iii) sözleşmenin taraflardan biri tarafından önemli ölçüde ihlal edilmesi halinde bu durumun kesin delillerin tahkim veya nihai mahkeme kararı ile kanıtlanması veya taraflardan birinin sözleşmede belirlenen süre öncesinde yazılı bildirimde bulunması üzerine sözleşmenin feshedilmesidir³⁵.

16. Uygulanacak Hukuk ve Uyuşmazlıkların Çözümü

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinde çoğunlukla ev sahibi devlet hukukunun uygulanacak hukuk olarak belirlendiği görülmektedir. Ancak uluslararası şirketler ile ev sahibi devlet arasındaki güç dengelerinin bu durumu değiştirme ihtimali özellikle ev sahibi devletlerin az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler grubunda olması halinde hayli yüksektir. Böyle durumlarda genellikle ev sahibi devletin yatırımcıyı teşvik amacının bulunup bulunmadığı önemli bir rol oynamaktadır. Uyuşmazlıkların çözümünün hukuk devleti ilkesinin tam anlamıyla sağlanamayan ülkelerde devlet yargısına bırakılması uluslararası şirket bakımından özellikle uzun vadeli olarak akdedilen Üretim Paylaşım Sözleşmelerinde fazladan bir külfet anlamına gelecektir. Bu sebeple uluslararası şirketler uyuşmazlıkların çözümünün, uluslararası kabul görmüş kuralları çerçevesinde bağımsız ve tarafsız tahkim kapsamında garanti altına almaya çalışmaktadır.

V. SONUÇ

Üretim Paylaşım Sözleşmelerinin doğal kaynakların çıkarılması, üretimi ve geliştirilmesine olan katkısının ev sahibi devlet ve sözleşmenin karşı tarafı olan yabancı şirket paraleli denkleminde sözleşme taraflarının çıkar çatışmasını çözüme kavuşturması ve kâr-gelir paylaşımının belirlenmesinde esneklik sağlama sayesinde enerji sektöründe kullanımı oldukça önem kazanmaktadır.

Doğal kaynaklar üzerindeki mülkiyet haklarından taviz vermek istemeyen ve aynı zamanda sahibi olduğu doğal kaynakların üretilmesi ve geliştirilmesi ile ülke gelirini arttırabilecek olan ev sahibi devlet ve diğer tarafta ise kârını arttırma nihai amacı ile hareket eden yabancı şirketlerin Üretim Paylaşım Sözleşmeleri ile

goal of increasing their profits on the other side, unity of interest is ensured through Product Sharing Agreements, and Product Sharing Agreements act as a node in maximizing the interests of all stakeholders.

Product Sharing Agreements have gained importance for underdeveloped and developing countries in the last fifty years due to the host state's ability to maintain control over natural resources and their flexibility in profit and revenue sharing and have been distinguished from other oil and natural gas investment agreements by their widespread use, especially in oil production.

BIBLIOGRAPHY

CENTRAL BANK OF RUSSIA, "Production Sharing Agreements", Twenty-Fourth Meeting of the IMF Committee on Balance of Payments Statistics, 2011.

DANIEL JOHNSTON, "Production Sharing Contracts", in: International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Contracts, PennWell Publishing Company, First Edition, 1994.

GREG MUTTITT, "Production sharing agreements: oil privatization by another name?", General Union of Oil Employees' conference on privatization Basrah Iraq, PLATFORM www.carbonweb.org, 2005.

DR. HASSAN SHAFIQU/ DR. AMUDA YUSUFF JELİLİ, "Contract structure of production sharing agreement by international oil company in exploration of petroleum resources in developing countries", International Journal of Energy Economics and Policy, Vol. 13 No. 3, 2023.

KRISTEN BINDEMANN, "Production Sharing Agreements: An Economic Analysis", Oxford Institute for Energy Study, Series WPM 25, 1999.

KYLA TIENHAARA, Foreign Investment Contracts in the Oil & Gas Sector: A Survey of Environmentally Relevant Clauses, Sustainable Development Law & Policy, Vol. 11 No. 3, 2011.

MAJD OLLEIK/ HANS AUER/ RAWAD NASR, "A petroleum upstream production sharing contract with investments in renewable energy: The case of Lebanon", Energy Policy, Volume 154, 112325, 2021.

PIERO BERNARDINI, "Stabilization and adaptation in oil and gas investments", Journal of World Energy Law & Business, Vol. 1, No. 1, 2008.

SEMA TAŞVEREN, "Upstream Sözleşmeleri", in: Uluslararası Doğalgaz Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu ile Çözümünde Esasa Uygulanacak Hukuk, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2022.

SHAMARAN PETROLEUM CORP., How Oil Production Sharing Contracts Work, <https://shamaranpetroleum.com/operations/how-oil-production-sharing-agreements-work/> (Date of Access, 09.01.2024).

VERONICA WIGWE CHIZINDU, "Joint Venture and Production Sharing Contracts In Less Developed Countries - A Critical Analysis", University of Wolverhampton PhD Thesis, 2019.

çıkâr birliği sağlanmakta ve Üretim Paylaşım Sözleşmeleri bu noktada tüm paydaşların çıkarlarının maksimizasyonunda bir düğüm görevi görmektedir.

Ev sahibi devletin doğal kaynaklar üzerindeki denetiminin sürdürülmesini sağlaması, kâr-gelir paylaşımı konusundaki esnekliğiyle son elli yılda az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bakımından üretim paylaşım sözleşmesi önem kazanmış, diğer petrol ve doğal gaz yatırım sözleşmelerinden özellikle petrol üretimi konusunda kullanımının yaygın hale gelmesiyle ayrılmıştır.

KAYNAKÇA

CENTRAL BANK OF RUSSIA, "Production Sharing Agreements", Twenty-Fourth Meeting of the IMF Committee on Balance of Payments Statistics, 2011.

DANIEL JOHNSTON, "Production Sharing Contracts", in: International Petroleum Fiscal Systems And Production Sharing Contracts, PennWell Publishing Company, First Edition, 1994.

GREG MUTTITT, "Production sharing agreements: oil privatisation by another name?", General Union of Oil Employees' conference on privatisation Basrah Iraq, PLATFORM www.carbonweb.org, 2005.

DR. HASSAN SHAFIQU/ DR. AMUDA YUSUFF JELİLİ, "Contract structure of production sharing agreement by international oil company in exploration of petroleum resources in developing countries", International Journal of Energy Economics and Policy, Vol. 13 No. 3, 2023.

KRISTEN BINDEMANN, "Production Sharing Agreements: An Economic Analysis", Oxford Institute for Energy Study, Series WPM 25, 1999.

KYLA TIENHAARA, Foreign Investment Contracts in the Oil & Gas Sector: A Survey of Environmentally Relevant Clauses, Sustainable Development Law & Policy, Vol. 11 No. 3, 2011.

MAJD OLLEIK/ HANS AUER/ RAWAD NASR, "A petroleum upstream production sharing contract with investments in renewable energy: The case of Lebanon", Energy Policy, Volume 154, 112325, 2021.

PIERO BERNARDINI, "Stabilization and adaptation in oil and gas investments", Journal of World Energy Law & Business, Vol. 1, No. 1, 2008.

SEMA TAŞVEREN, "Upstream Sözleşmeleri", in: Uluslararası Doğalgaz Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu ile Çözümünde Esasa Uygulanacak Hukuk, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2022.

SHAMARAN PETROLEUM CORP., How Oil Production Sharing Contracts Work, <https://shamaranpetroleum.com/operations/how-oil-production-sharing-contracts-work/> (Erişim tarihi, 09.01.2024)

VERONICA WIGWE CHIZINDU, "Joint Venture And Production Sharing Contracts In Less Developed Countries - A Critical Analysis", University of Wolverhampton PhD Thesis, 2019.

FOOTNOTE

35 Wigwe Chizindu, p. 199-200.